

vo všetkých veciach, ktoré sa naň vzťahujú. Nedostatok bežných proporcií u ľudí a iných živočíchov vyvoláva odpor, hoci ich prítomnosť vôbec nie je príčinou ozajstnej slasti. Samozrejme, je pravda, že proporcie, ktoré boli uznané za príčiny krásy ľudského tela, vyskytujú sa často u krásnych ľudí, pretože sa bežne vyskytujú u celého ľudstva; ale okrem toho možno tiež ukázať, že ich nájdeme aj bez krásy, že krása často jestvuje bez nich a že túto krásu tam kde jestvuje, možno vždy pripísať iným, menej pochybným príčinám. To nás prirodzene vedie k záveru, že proporcia a krása nie sú idey rovnakej povahy. Pravým protikladom krásy nie je disproporcia alebo deformácia, ale *škaredosť*; keďže táto vzniká z príčin, ktoré sú protikladné pozitívnej kráse, nemôžeme ju bližšie skúmať skôr, než sme nepreskúmali krásu. Medzi krásou a škaredosťou jestvuje akási škála priemernosti, v ktorej možno spomínané proporcie takmer vždy nájsť. Táto priemernosť však nijako neúčinkuje na naše.

6 (*fitness v originále*)

/Spôsobilosť nie je príčinou krásy

Hovorí sa, že užitočnosť alebo spôsobilosť nejakej časti, aby zodpovedala svojmu účelu, je príčinou krásy, alebo dokonca krásou samou. Nebyť tohto názoru, nebolo by možné, aby sa učenie o proporcii udržalo tak dlho; svet by bol čoskoro unavený z počúvania o mierach, ktoré sa nevzťahujú na nič — ani na prírodný princíp, ani na spôsobilosť týkajúcu sa určitého cieľa. Pod ideou proporcie ľudstvo najbežnejšie chápe vhodnosť prostriedkov pre určité účely, a kde to neprichádza do úvahy, zriedkakedy sa stará o účinok rôznych mier vecí. Preto táto teória nevyhnutne trvala na tom, že nielen umelé, ale aj prírodné objekty vďaka svojej krásu spôsobilosti svojich častí spĺňať rôzne ciele. Obávam sa však, že pri formulovaní tejto teórie sa nebrala dostatočne do úvahy skúsenosť. Veď podľa tohto princípu by klinovitý rypák ošípanej s pevnou chrupavkou na konci, jej malé vpadnuté očka a celý tvar hlavy, prispôbený rytiu a hrabaniu v zemi, bol mimoriadne krásny. Veľký vak visiaci pod zobákom pelikána, pre neho samého veľmi užitočná vec, by sa našim očiam javil rovnako krásny. Jež, ktorý je pichľavou kožou tak dobre poistený proti všetkým útokom, a dikobraz s ostro vystupujúcimi ostňami by sa museli považovať za celkom pekné tvory. Jestvuje málo zvierat, ktorých jednotlivé časti tela sú stvorené lepšie, než